Váš Žurnál čítajte aj na internete: www.zurnaly.sk

GALANTSKÝ A ŠALIANSKY

ŽURNÁL 5.

vychádzame už od r. 1996!

... váš regionálny časopis, ktorý sa dobre číta...

Ročník XXVII. • NOVEMBER 2023 • časopis pre občanov okresov Galanta a Šaľa

Slovenskí ultraliberáli označujú Ficovu vládu za koalíciu temna. Žeby oni boli „poslovia svetlých zajtrajškov a pohody“, sa nedá povedať, zvlášť po troch rokoch spúšte, čo po sebe zanechali /str. 3

10. ročník VICTORIA NATURAL CUP v Šali dopadol výborne /str. 8

Vedkyňu Luciu Ciglar zo Serede teší, že molekulárna biológia práve zažíva vzrušujúce časy /str. 4

SNÍVAJTE
S COOP JEDNOTOU!
Čo si želáš pod stromček, napíš nám to na bloček!
SPLNÍME VÁM 15 PRIANÍ
Pravidlá súťaže:
V termíne od 16. 11. do 13. 12. 2023 pri každom nákupe nad 10 eur sa môžeš zapojiť do súťaže tak, že na pokladničný blaček napíšeš čitateľne názov želaného darčeka, aký si želáš pod vianočný stromček, kontaktné údaje v tvare: Tvoje meno, priezvisko, vek, mesto alebo obec (kde bývaš) a telefónne číslo Tvojho rodiča, ktorý Ti musí bloček podpísať. Hodnota darčeku môže byť maximálne v sume do 200 eur s DPH. Ak budeš jedným z päťdesiatich vyžrebovaných detí, darček Ti osobne pred Vianocami odovzdáme. Súťaže sa môžu zúčastniť všetky deti, ktoré do 24. 12. 2023 nedosiahli vek 18 rokov. Pre zaradenie dieťaťa do žrebovania je potrebný podpis rodiča na pokladničnom bločku, ktorý tým dáva súhlas, že sa jeho dieťa môže žrebovania zúčastniť.
coop JEDNOTA GALANTA

Ficova vláda už začala pracovať, bude sa konečne občanom na Slovensku ľahšie dýchať? Alebo nás čaká „doba temna“, ako zlomyseľne predpovedajú progresívci, slniečkari a vlajočkári?

Robert Fico už začal robiť poriadky. Prešiel si ministerstvá, ministri naznačili hlavné priority práce na najbližšie obdobie. Napr. ministerstvo zahraničných vecí je v katastrofálnom stave, najmä čo sa týka ekonomickej diplomacie. Tieto katastrofálne následky sú spôsobené jednosmerným presadzovaním filozofie Bruselu, vďaka ktorej sú naše výrobky nekonkurenčné na svetovom trhu, aj pre nárast nákladov na ich výrobu, ktoré vznikli kvôli ruským sankciám. Napriek tomu nezmyselné sankcie EÚ neprestávajú a sťahujú najmä krajiny východnej Európy do totálnej izolovanosti. ***„Takouto cestou nechceme ísť. Sankcie nič neriešia, naopak, značne poškodzujú komfort života Slovákov,“*** naznačil Fico. Aj podľa našich realistických ekonómov a prognostikov Európska únia a Európska komisia robia krátkozrakú ekonomickú politiku. A čoraz viac občanov a podnikateľov u nás odmieta rafinovaný, skrytý diktát USA voči EÚ, ktorým najviac aktuálny ekonomický stav v EÚ vyhovuje, a to pre ich vlastný biznis, ktorý súbežne realizujú s odstavovaním dodávok ruskej ropy a plynu do EÚ.

Nový minister vnútra Matúš Šutaj Eštok dodržal slovo a okamžite po nástupe začal riešiť problém s nelegálnou migráciou. Aj Robert Fico povedal po návrate zo summitu v EÚ 26. októbra, že Rakúsko tiež potvrdilo, že prenikanie nelegálnej migrácie do krajiny je veľmi vážny problém a nezľahčujú ho tak ako Ódor a jeho vláda, ktorí falošne chlácholili občanov, že je to v norme a že to má vláda pod kontrolou. Pritom sa nám migranti tmolili krížom-krážom po krajine, močia a robia potreby v parkoch, pri staniciach, pod činžiakmi. Odpadky hádžu, kde prídu, zakladajú si ohníky v parkoch..., v strede obce, skáču cez ploty do záhrad občanom, kradnú ovocie, atď. Konečne nastupuje tvrdá ochrana hraníc s Maďarskom v spolupráci s ministerstvom vnútra a obrany. Je to najvyšší čas, aj vzhľadom na konflikt Izrael/Hamas, kedy sa predpokladá zvýšené prenikanie a nelegálny nápor teroristických živlov do rôznych krajín, a tým vzrast teroristických akcií, ohrozovanie životov našich občanov. Je na škodu, že mnohí opoziční politici aj krátko po voľbách potrebujú silou-mocou vidieť aj kvalitné opatrenia na zamedzenie nelegálnej migrácie ako niečo populistické a zbytočne zveličujúce. Napriek tomu, že okolité krajiny si už dlho chránia hranice medzi sebou (napr. Dáni strážia hranicu s Nemeckom, Švajčiari od mája nepretržite žiadali zvýšenú ochranu hraníc s Nemeckom a v neposlednom rade Poliaci a aj Česi predlžujú ochrany hraníc so Slovenskom o ďalšie týždne), vzniká u nás vážna situácia, lebo migranti sú z hraníc vracaní naspäť na Slovensko a začínajú sa tu kopiť... takže na najbližšie mesiace vyvstáva vážny problém. Čo s tými migrantmi, ktorí tu ostali alebo sú k nám vracaní od susedov? A tak je na mieste ostrá kritika Ódorovej vlády, ktorá v teplej kancelárii nevidela žiadny problém! Ódor zľahčoval situáciu, že v celej Európe sa musíme naučiť s týmto migrovaním žiť. Viac-menej teraz vidno, že odídená Ódorova vláda nebola o nič lepšia, ani odborne a manažérsky zdatnejšia ako motáci z Hegerovej vlády.

Ficova vláda nemá ani len obligátnych 100 dní, aby sa zorientovala. Niet času. Náš štát je vo veľmi zlom stave, a to v každej oblasti, preto od prvého dňa je nutné nasadiť krízový manažment a efektívne pracovať. Pokiaľ ide o zahraničnú politiku, premiér Fico okrem iného povedal, že dynamika sveta je dnes už úplne iná ako pred rokmi a určuje sa niekde inde než v Bruseli. Už je načase, aby si to uvedomila aj elita v EÚ, aj usadnutí, spomalení europoslanci a pohodlní európski globalisti, progresívci a ultraliberáli.

Mgr. Alena JAŠŠOVÁ

Foto 1. a 3. strana, zdroj: TASR

Vedkyňu Luciu Ciglar zo Serede teší, že molekulárna biológia práve zažíva vzrušujúce časy

Je šťastím, že aj v našej krajine máme úspešné vedkyne, ktoré svoje odborné znalosti a šikovnosť šíria do sveta. Aj keď niektoré z nich získali vzdelanie za hranicami Slovenska, skôr či neskôr sa snažia svoje vedomosti ponúknuť doma. Jednou z našich vedkýň je molekulárna biologička, Sereďanka, **Dr. rer. nat. Lucia Ciglar**, ktorá vedu približuje príjemnou formou nielen dospelým, ale aj deťom.

• Pani doktorka, viem, že pochádzate z lekárskeho prostredia, a teda, ako sa hovorí, jablko nepadá ďaleko od stromu. Vy sa venujete vede. Povedzte, prosím, ako a kedy Vám vôbec napadlo, že sa budete zaoberať molekulárnou biológiou? Prišlo to spontánne alebo počas štúdia?

„Do molekulárnej biológie som sa zamilovala pomerne neskoro, bolo to až vtedy, keď som nastúpila na medzinárodnú univerzitu v nemeckých Brémach a našťastie som sa hneď na začiatku štúdia ocitla v laboratóriu. Predtým ma síce vždy zaujímali prírodné vedy a matematika a určite v tejto obľube zohrávala úlohu aj moja rodina, ale dlho som tápala a nevedela som sa rozhodnúť, čím by som chcela byť. Paradoxne, nad medicínou som ani neuvažovala, a to práve preto, že som doma videla, aké je to náročné povolanie, obzvlášť v slovenských podmienkach," objasnila doktorka Lucia Ciglar.

• Ako laik si myslím, že lekárstvo a Váš obľúbený odbor majú niečo spoločné, mám pravdu? Ak áno, prezraďte, prosím, v čom majú styčné body? Ako molekulárna biológia ovplyvňuje alebo dopĺňa lekárstvo?

„Jednoznačne. Zjednodušene povedané, kým v minulosti nám molekulárna biológia pomáhala predovšetkým porozumieť ľudskému telu a chorobám, dnes zažívame éru, kedy nám priamo pomáha pri diagnostike, prevencii aj liečbe chorôb. Príkladom toho je génová terapia, kedy môžeme opraviť chybné miesta v genóme a vyliečiť alebo aspoň pozastaviť genetické ochorenia, alebo aj dnes už známe mRNA vakcíny, ktoré vzišli práve zo základných poznatkov molekulárnej biológie," argumentuje špičková slovenská vedkyňa.

• Prosím, popíšte našim čitateľom konkrétnejšie, čím sa zaoberáte, čo je vlastne Vašou pracovnou náplňou, čomu sa v práci venujete?

„Aj moja aktuálna práca je príkladom prepojenia molekulárnej biológie a medicíny. Pracujem v oblasti molekulárnej diagnostiky, kedy sa snažíme v krvi, slinách alebo moči pacientov nájsť

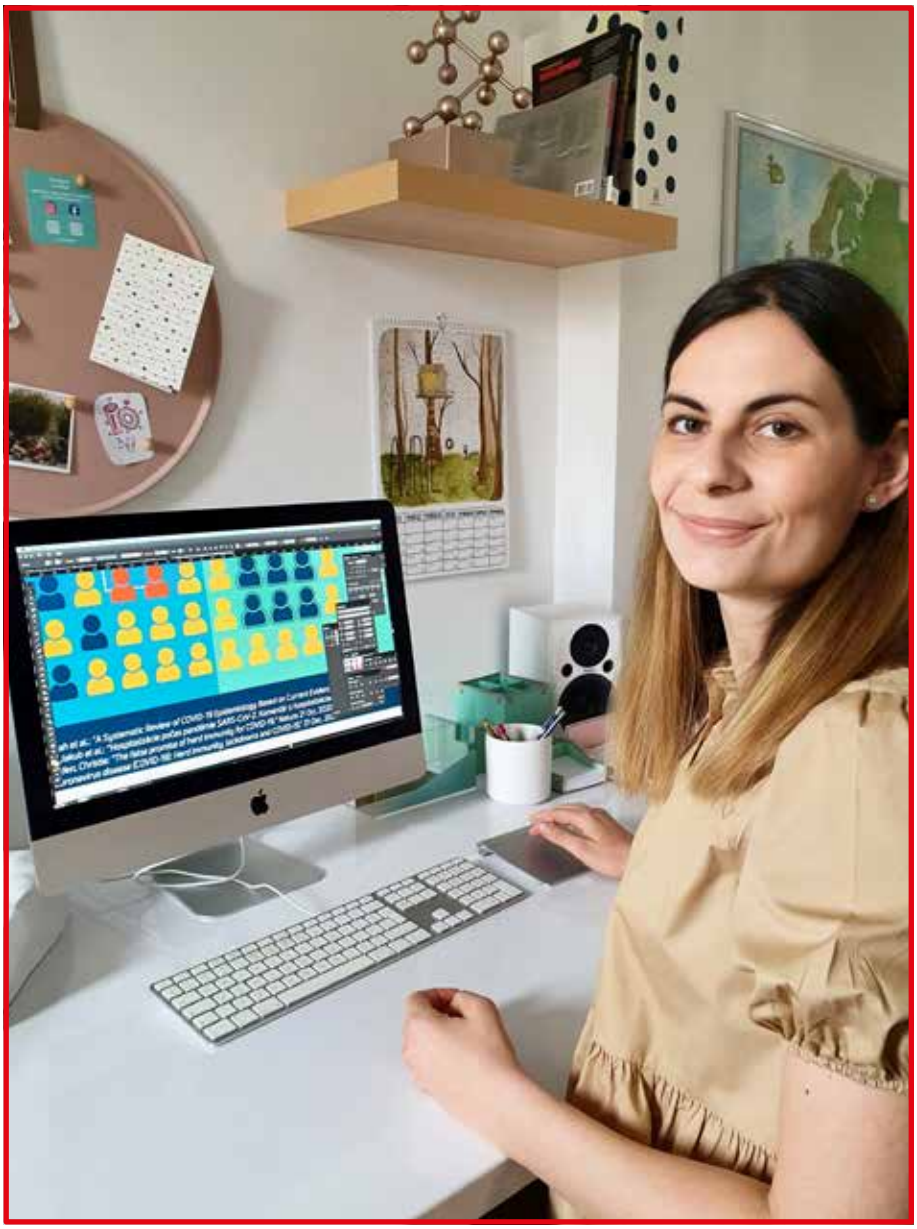

tzv. biomarkery, molekuly, pomocou ktorých by sme dokázali presnejšie a včasnejšie diagnostikovať rôzne choroby alebo napríklad predpovedať, ktorá liečba je vhodná pre daného pacienta. Úzko spolupracujeme s lekármi, ktorí nám dodávajú vzorky a hlavne prinášajú expertízu o danej chorobe. Ja ako molekulárny biológ mám na starosti technické spracovanie týchto vzoriek až po finálne dáta, ktoré sú následne aj pomocou strojového učenia analyzované informatikmi. Ide teda o prepojenie viacerých odborností, z ktorých každá je kľúčová a nenahraditeľná," uviedla doktorka Lucia.

• Viem, že ste veľmi úspešná a uznávaná odborníčka, pochváľte sa, prosím, čo sa Vám v doterajšej kariére podarilo dosiahnuť? Spomeniete si ešte na cestičku k úspechom, bola tŕnistá alebo celkom pohodová?

„Tu sa od vedca asi očakáva, že vymenuje svoje publikácie, ktoré sú hlavným meradlom úspešnosti a aj ja som za tie svoje vďačná. Ale za svoj najväčší úspech, alebo možno lepšie povedané šťastie, považujem to, že som mohla pôsobiť na EMBL v Nemecku v skupine Eileen Furlong, ktorá patrí k svetovej vedeckej špičke. Vďaka nej som sa naučila vedeckému „remeslu" a prakticky denne ťažím zo skúseností, ktoré som na EMBL nadobudla. Až spätne si naplno uvedomujem, ako veľmi mi toto obdobie a možnosť učiť sa od tých najlepších dalo. A cesta to nebola úplne pohodová. Už len dostať sa tam na doktorandské štúdium bolo náročné, výberové pohovory trvali týždeň a navyše Slovensko vtedy ešte nepatrilo k prispievajúcim

štátom, takže som súťažila o iba jedno z dvoch externých štipendií pre takýchto kandidátov. Teraz by to už mali mať slovenskí študenti aspoň po tejto stránke jednoduchšie. Začiatky tiež boli pomerne tŕnisté, keďže som preskočila magisterský stupeň a nastúpila som ako bakalár s neveľkými skúsenosťami. A ďalšia ťažká etapa prišla, keď sme si založili s manželom rodinu a dvakrát som musela nastúpiť do práce veľmi skoro po pôrode. Tie prvé mesiace boli zakaždým nesmierne fyzicky aj psychicky náročné," prezradila molekulárna biologička.

• Čo pre Vás osobne veda znamená, čo Vás na vedeckej práci najviac fascinuje a prečo? Aký význam a dosah má pre ľudstvo?

„Nie je pre mňa ľahké verbalizovať, čo pre mňa veda znamená. Točí sa okolo nej prakticky celý môj život, je mojou neoddeliteľnou súčasťou. Všímam si, že aj v osobnom živote ma veda formuje a ovplyvňuje prakticky všetko, čo robím. Veda totiž nie je iba o poznatkoch, ale hlavne o tom, ako premýšľame, vyhodnocujeme a overujeme informácie, ako ich komunikujeme. Alebo aj o uvedomení si, aké náročné je prísť k poznaniu a byť si niečím istý," objasnila šikovná vedkyňa, ktorá si podľa vlastných slov potrpí na presné vyjadrovanie a tiež hľadá oporu v dôkazoch aj pre akékoľvek bežné rozhodnutia. Ako tvrdí, fascinuje ju aj to, čo všetko sa ľudstvo dodnes vďaka vede dozvedelo, i to, čo dokáže. Slovenskú vedkyňu teší, že molekulárna biológia práve zažíva vzrušujúce časy a Dr. rer. nat. Lucia Ciglar sa neustále utvrdzuje v tom, ako dobre si to svoje povolanie napokon vybrala.

• Ste popularizátorkou vedy, chcete ju ľuďom viac priblížiť. Myslíte si, že aj vďaka Vášmu sympatickému a záslužnému počinu – vedeckým ilustráciám @kreslim_vedu. si k vede nájde cestu čoraz viac mladých, ktorí sa rozhodnú ju reálne študovať, aj viac ľudí, ktorí jej lepšie porozumejú? Veda v obrázkoch je originálna, ako a kedy ste prišli na tento nápad?

„Tento nápad vznikol spontánne, keďže príprave obrázkov alebo grafov pre vedecké účely som sa venovala už dlho, ešte kým sme žili v Nemecku. Aj vo vedeckej komunite sú obrázky a vizuálna komunikácia všeobecne veľmi dôležité. Keď sa teda počas pandémie začali na Slovensku šíriť rôzne dezinformácie a ja som cítila potrebu sa nejakým spôsobom angažovať, takýto vizuálny formát bola prvá vec, ktorá mi napadla. Priznám sa, že vtedy som sa príliš nezamýšľala, aký dosah by mohla moja práca mať, určite som netúžila po sláve alebo označení *influencer*," priblížila Lucia Ciglar, podľa ktorej išlo skôr o formu psychohygieny, keďže vďaka pandémii zažívala po psychickej stránke veľmi ťažké obdobie. „O to viac som rada, že môj profil mnohých ľudí oslovil a podľa reakcií viem, že sú medzi nimi aj študenti. Keďže, ako som spomínala, som sa pre vedu rozhodla až na univerzite a dovtedy bola pre mňa veľmi abstraktným povolaním, obzvlášť ma teší, ak by som ju mohla mladým ľudom takto priblížiť," vyznala sa z pocitov vedkyňa.

• Lucia pochádza zo Serede, istý čas žila v Prešove, teraz zakotvila s rodinou vo Viedni. S vedeckou prácou súvisí aj časté cestovanie. Ako vníma takéto životné presuny, sťahovanie? Odchádza často za hranice aj kvôli práci, teší ju „korzovanie po svete" aj po tých rokoch?

„Nedá sa povedať, že by som si tieto presuny užívala, najmä odkedy máme deti. Sú prirodzenou súčasťou našej práce, ak chce vedec rásť, je dôležité, aby nazbieral skúsenosti z rôznych miest. To platí, hlavne ak pochádza z krajiny, ako je Slovensko, kde je, žiaľ, veda a výskum na okraji verejného záujmu. Je to teda pre mňa, žiaľ, nevyhnutnosť. Tých dôvodov, prečo sme sa sťahovali do Viedne, bolo viac, ale áno, možnosť pokračovať v mojej práci bol jeden z tých hlavných," zdôverila sa slovenská vedkyňa Lucia, ktorá vďaka práci cestuje často a veľmi si túto stránku vedy užíva, najmä po skončení pandémie. „Zúčastňujem sa rôznych konferencií a stretnutí, napríklad náš aktuálny projekt ImmUniverse vedie vedecká skupina z Milána, a tak sa každoročne stretávame tam," spresnila molekulárna biologička Lucia Ciglar.

• Máte vo svojom odbore, vo vedeckom svete viacero kolegýň – Sloveniek, alebo poznáte viac zahraničných vedkýň? Musíte ako ženy viac bojovať o uznanie, alebo už moderný svet prenikol aj do vedy a úspešné ženy majú dvere otvorené a môžu sa naplno v tejto oblasti realizovať?

„Keďže som na Slovensku neštudovala ani nepracovala, osobne poznám iba zopár slovenských vedkýň alebo vedcov. Na EMBL v Heidelbergu sme za tých 11 rokov boli vo výskume iba dvaja Slováci a teraz vo Viedni som zatiaľ nikoho zo Slovenska nestretla. Práve v tomto mi pomáha popularizácia vedy, vďaka nej som spoznala veľa úžasných slovenských, ale aj českých vedkýň a vedcov, hoci väčšinou len virtuálne. Čo sa týka pôsobenia žien vo vede, môžem skutočne úprimne vyhlásiť, že som sa nikdy so žiadnou diskrimináciou nestretla a v práci sa mi vždy dostalo veľa podpory pre skĺbenie kariéry a rodinného života. To, žiaľ, úplne neplatí pre môj bližší či širší okruh rodiny a známych, tam som sa ako pracujúca matka malých detí stretla aj s nepochopením alebo až pohoršením. Myslím, že toto je citlivá téma pre všetky ženy, ktoré majú okrem rodinných snov aj tie pracovné. Aspoň pre mňa boli tie odchody do práce od malých detí vždy veľmi ťažkým obdobím, kedy som prežívala plno vnútorných neistôt a bojov. Práve vtedy som potrebovala najviac cítiť podporu svojho okolia a uistenie, že to zvládnem. A veľmi mi ubližovali vyjadrenia, napríklad aj na sociálnych sieťach, že takéto ženy by radšej vôbec nemali mať deti. Bola by som preto veľmi rada, ak by sa časom na Slovensku zmenilo vnímanie pracujúcich matiek a ľudia by boli ohľaduplnejší a tolerantnejší aj v tomto smere," uviedla Lucia Ciglar.

• Na čom práve pracujete a čo je Vašou métou?

„Momentálne pracujem spolu s kolegami z 9 ďalších európskych krajín na už spomínanom projekte ImmUniverse, kde sa snažíme identifikovať biomarkery pre dve chronické zápalové ochorenia, ulceróznu kolitídu a atopickú dermatitídu. Hoci majú tieto choroby rôzne prejavy – jedna sa prejavuje v hrubom čreve a druhá na koži – stále viac zisťujeme, že na molekulárnej úrovni majú toho veľa spoločného. Môžem už snáď prezradiť, že okrem iného vyvíjame aj postup, kedy by sme mohli použiť bežný ultrazvuk v kombinácii s odberom krvi ako náhradu kolonoskopie pri diagnostike alebo monitorovaní ulceróznej kolitídy. Zatiaľ sme ho testovali na myšiach a máme sľubné výsledky, ktoré plánujeme v blízkej dobe publikovať. Mojou métou na ďalšie mesiace je dotiahnuť tento projekt do úspešného konca," prezradila Lucia. Ako tvrdí úspešná vedkyňa, dlhodobejšie túži aj naďalej sa vzdelávať, prehlbovať a rozširovať si vedomosti aj v už spomínanej informatike. Prezradila, že sa chce v budúcnosti viac venovať vedeniu študentov, pretože ju to veľmi teší a napĺňa.

• Popri náročnej práci je nutný aj poriadny relax. Ako najradšej špičková slovenská vedkyňa Lucia oddychuje a čo jej prináša najväčšiu radosť? Čomu sa venuje vo voľnom čase, má ho vôbec?

„Voľného času, priznávam, veľa nemám, neustále pendlujem medzi prácou a rodinou. Mám to ale zaužívané tak, že keď som v práci, oddýchnem si od rodiny a domácnosti a, naopak, doma sa zasa naplno venujem deťom a relaxujem od práce. Popri tom sa stále snažím udržať pri živote aj moju vášeň pre vizuálnu komunikáciu vedy, napríklad aj teraz spolupracujem s jedným vedeckým časopisom a pripravujem pre nich obrázky. Ak mi zostane nejaký čas na koníčky, rada čítam (hoci, aj to je väčšinou vedecko-popularizačná literatúra), cestujem a chodím do prírody," dodala Lucia Ciglar.

Bc. Zlatica Gregorová

Kde a ako ste strávili svoju dovolenku? My na Slovensku, v chate u rezbára...

Sobota: Tento rok sme sa rozhodli v 5 rodinách nášho rodu, že utužíme naše rodinné vzťahy, kontakty a prežijeme spolu jeden celý týždeň. Venujeme si navzájom sedem spolu strávených dní. Keďže sme Slováci, túžime neustále Slovensko objavovať od juhu až po sever. Tentoraz vyhral očarujúci Spiš – región plný kultúry a folklóru. A tak sme sa v sobotu o 14.00 hodine všetci stretli v Chate u rezbára.

Nedeľa: Keďže celý deň pršalo, rozhodli sme zostať na chate a uvariť si spoločne pod strieškou jelení guláš v kotlíku. Toľko sme si potrebovali povedať, že sme len rozprávali a rozprávali a rozprávali vospolok.

Pondelok: Išli sme na chodník korunami stromov – Bachledku. Keďže náš vek je od 3 do 69 rokov, niektorí išli hore aj dolu po vlastných nohách, pešo. Iní, so slabšou kondíciou, využili modernú lanovku. Nádherné výhľady nám vyrážali dych a vrcholom bolo, že sme uvideli niekoľko srniek pásť sa pod lesom. Chodníkom korunami stromov až po vežu, ale aj tiché rozjímanie v náručí podtatranskej prírody, nám priniesli uspokojenie a novú energiu.

Utorok: Pýchou celého Slovenska je starobylý Bardejov, bezpochyby jedno z najkrajších slovenských miest. V roku 2000 bolo zapísané do Zoznamu svetového prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO. Malebné námestie s farebnými meštianskymi domami, majestátna Bazilika svätého Egídia, historická radnica, Katov dom, zachovalé mestské hradby, na pomerne malom území sústredené obrovské množstvo cenných a pozoruhodných pamiatok. V centre mesta na Radničnom námestí je fotogenickým hitom socha kata vysoká 190 cm. Umiestnená je pred bardejovskými dominantami goticko-renesančnou radnicou a Bazilikou svätého Egídia. Unikátnou atrakciou je ulička Johna Lennona. Na najkratšej bardejovskej ulici sa nachádza rodinný dom, na ktorom sú inštalované trojrozmerné grafiky a kované diela s umeleckým nádychom. V suteréne domu je galéria venovaná osobnosti Johna Lenona a skupine The Beatles. Na dome je umiestnený kovaný notový zápis dvoch piesní The Beatles. Vedľa

domu leží Parčík Johna Lennona s pamätnými kameňmi členov legendárnej anglickej skupiny.

Pokračovali sme návštevou Bardejovských kúpeľov. 1. 7. 1895 sa prišla do Bardejovských kúpeľov liečiť cisárovná Alžbeta, manželka cisára Františka Jozefa, známa ako Sisi. Zotrvala tu do 22. 7. 1895. To najkrajšie, čoho inde niet, sú tunajšie ihličnaté lesy. A my sme si to vyskúšali, a verte, je to pravda.

Nakoniec sme sa zastavili v kaštieli v Strážkach, ktorý je známy tým, že tu žila i zomrela posledná barónka Margita Szóbelová, maliarka, neter maliara Ladislava Mednyánskeho, a

zachránila tu veľmi veľa jeho malieb. Pri kaštieli sa nachádza aj rozsiahly anglický park, ktorý vznikol v priebehu 19. storočia. Nádherne udržiavaný, čistý, plný hostí aj domácich, ktorí tu naberali silu a energiu v lone prírody.

Streda: Na rad prišla túra k Jezerskému jazeru. Je to prírodná rezervácia s rozlohou 2,18 ha a je chránená od roku 1967. Vzniklo prirodzeným zosuvom flyšových hornín, má dobre zachovanú vodnú hladinu, leží v nadmorskej výške 919 m n. m. s maximálnou dĺžkou 110 m a zaberá plochu 0,6 ha. Pre nás program na celý deň. Ale stálo to za to, vidieť Jezerské jazero na vlastné oči. Úžasný, hlboký a nezabudnuteľný zážitok.

Štvrtok: Keď už sme tak blízko k poľským hraniciam, ďalší deň sme sa rozhodli navštíviť trhy v Novom Targu. Aj keď sme nič konkrétne nemali v úmysle kúpiť, prešli sme celý trh krížom-krážom, a predsa sme si niečo kúpili, balíček originálnych kroviek. Krovky (po poľsky krówki) sú tradičný poľský druh sladkosti s karamelovou príchuťou, mliečne cukríky s mäkkou, zvyčajne naťahovacou náplňou.

Cestou na chatu sme sa zastavili na stredovekom hrade Niedzica (Nedecký hrad), ktorý bol vybudovaný v rokoch 1320 až 1326. Mimochodom, v obci Niedzica sa narodil náš, už nebohý, herec Michal Dočolomanský. Pod hradom sa nachádza Čorštýnska vodná nádrž a priehrada, ktoré boli dokončené v roku 1997 a priehradný múr je vysoký 56 metrov. A druhé, mimochodom, z priehrady je vidieť na ľavom brehu hrad Niedzica a na pravom brehu trošku ďalej aj zrúcaninu Čorštýnskeho hradu.

Piatok: Doobeda sme sa rozhodli spoločne variť. Dnes to budú Jelenie medailóny na spôsob sviečkovej s knedľou. Poobede sme sa rozhodli navštíviť expozíciu liehovarníctva a tradičných ľudových remesiel NESTVILLE DESTILLERY. Táto expozícia vyrástla v roku 2012 a nachádza sa v dedinke Hniezdne. Pozostáva z troch častí: historickej, modernej a tradičnej. U ženskej časti najviac zabodovalo Čokoládové kráľovstvo Nestville Chocolate a u mužskej časti zase prvá slovenská Nestville Whisky.

Sobota: Tak veľmi rýchlo týždeň ubehol. Skončili spoločné chvíle, úsmevy, rozhovory, večerné spievania slovenských ľudových piesní s gitarou (má vlastné meno „Pipika"), rozprávania o zážitkoch, spomienkach (minulých i súčasných). Rozchádzame sa domov nabití energiou, spoločnými zážitkami a utuženými rodinnými vzťahmi s veľkou vďakou za spoločne strávený čas. Zase bude na čo spomínať...

PS: Cesta domov prebehla bez akýchkoľvek ťažkostí, probémov či rušivých momentov. Po príchode domov sme vynosili tašky z auta, dala som si sprchu, upravila som sa a išla som na stretávku z gymnázia po 45 rokoch. Ale to je už o celkom inom...

Mgr. Alžbeta Tóthová, Šaľa

10. ročník VICTORIA NATURAL CUP

V októbri 2023 sa uskutočnil jubilejný 10. ročník vyššie uvedenej súťaže. Organizátori vytvorili maximálny komfort pre pretekárov, ale aj príjemné prostredie pre divákov. Atmosféra bola fantastická a neopísateľná,

Primátor mesta Šaľa Jozef Belický (vľavo) srdečne privítal divákov aj súťažiacich

tak ju hodnotia účastníci, ale aj publikum. V tejto súvislosti patrí veľké uznanie najmä divákom, ktorí sa o to postarali a podporovali všetkých súťažiacich do poslednej chvíle. Organizátori veľmi ďakujú aj mestu Šaľa, ktoré vstúpilo do celého podujatia ako spoluorganizátor, komplet poskytlo priestory a aj zázemie bez nároku na platbu (inkasovanie nájmu), čo je v dnešnej dobe veľká vzácnosť, a organizátori súťaže si to nesmierne vážia. Na 10. ročníku VICTORIA NATURAL CUP sa zúčastnili pretekári z Česka, Maďarska, Rakúska, Nemecka a Holandska, 69 súťažiacich v celkovo 24 kategóriách. Bojovalo sa o nomináciu na Majstrovstvá Európy. Hlavným sponzorom, čo sa týka cien, bola firma AONE NUTRITION, ďalej prispeli PUREGAINSS, La Donuteria a ďalší. Ďakujeme aj za mediálnu spoluprácu regionálnym časopisom, ktoré vlastní Mgr. Alena Jaššová (Galantský a Šaliansky Žurnál, ŠURANY infožurnál a Kysucký ŽURNÁL), ale aj ďalším médiám.

- organizátori súťaže -

Výsledky súťaže 10. ročník VICTORIA NATURAL CUP

Súťažná kategória	Št. č.	Meno Priezvisko	klubová príslušnosť (bydlisko)
Fitness Kids 5-8 years	65	Dohnálková Lucie	TS Graceful (CZ)
Fitness Kids 10-12 years	69	Ruth Benešová	TS Graceful (CZ)
Fitness Kids 12-14 years	49	Nikola Kerhartová	KOBRA Bruntál (CZ)
Fitness Kids 14-16 years	55	Tamara Běhalová	Fitness Ave Přerov (CZ)
Fitness Kids - Duo	84	Nikola Kerhartová	KOBRA Bruntál (CZ)
Fitness Kids - Duo	84	Natalie Hájková	KOBRA Bruntál (CZ)
Women's Fitness Figure - Open	22	Aneta Gyuríková	Šaľa (SK)
Women's Wellness - Open	46	Mária Molnárová	Synergym (SK)
Women's Sports Model - Open	15	Klaudia Dancs	Abaújszántó (HU)
Women's Sports Model over 35 years	34	Petra Manyiova	ŠK PowerFit Bratislava (SK)
Women's Bikini Diva's Teen up to 18 years	23	Adriána Koreňová	ŠK PowerFit Bratislava (SK)
Women's Bikini Diva's Junior up to 23 years	47	Réka Pónya	Synergym (SK)
Women's Bikini Mamas	48	Michaela Kopanická	Synergym (SK)
Women's Bikini Diva's up to 164cm	47	Réka Pónya	Synergym (SK)
Women's Bikini Diva's over 164cm	6	Nikola Lenčéšová	Nitrianske Pravno (SK)
Men's Physically Challenged	74	Andrej Farkaš	ŠK PowerFit Bratislava (SK)
Men's Physique Junior up to 23 years	13	Erik Köböl	Petrovce (HU)
Men's Physique - Open	72	Tibor Kollár	Tápiószőlős (HU)
Men's Classic Physique - Open	12	Martin Plešmíd	Považská Bystrica (SK)
Men's Athletik - Open	9	Stephan Zschoche	Dresden (DE)
Men's Natural Bodybuilding Teen 15-18 years	25	Michal Šulek	Sporta Fitness Club (SK)
Men's Natural Bodybuilding Junior up to 23 years	25	Michal Šulek	Sporta Fitness Club (SK)
Men's Natural Bodybuilding Masters	38	Miroslav Poláček	ŠK Victoria (SK)
Men's Natural Bodybuilding up to 175cm	10	Balázs Varga	Várvölgy (HU)
Men's Natural Bodybuilding over 175cm	7	Erik Tóth	THE Gym (SK)

Majster perokresby František Tóth zo Šale si splnil životný sen

Svoje srdce venoval umeniu, konkrétne perokresbe. Maľoval odmalička. Už vtedy kreslil do piesku na brehu Váhu. Neskôr František Tóth (82) skúsil svoje šťastie a prihlásil sa na Umeleckú priemyslovku do Bratislavy. Neprijali ho pre veľký počet uchádzačov. Kvôli nezdaru na prijímacích skúškach išiel pán František pracovať do Čiech, aby sa po čase vrátil späť domov a opäť sa postavil pred prijímaciu komisiu. Lenže situácia sa opakovala a opäť ho neprijali. Hoci si o dôvodoch komisie myslel svoje, pokračoval ďalej ako zvárač na všetkých významných stavbách. Aj jeho pričinením boli vybudované tri atómové elektrárne, pracoval aj na vodných dielach, plynovodoch, zváral aj prvý bratislavský mrakodrap pri rozhlase. Pri pohľade na jeho umelecké výtvory je naozaj ťažko pochopiteľné, že nemohol vyštudovať umelecký smer, po akom túžil. Svoj talent však našťastie rozvíjal ďalej, i keď zase v inej – filmovej sfére. Tvorbe dokumentárneho filmu sa venoval 15 rokov, na konte ich má dvadsať. Popritom nikdy nezabudol na svoju vášeň k umeniu a napokon sa načisto upísal obrazom a pohľadniciam. V Bratislave býva každoročne Deň Rádia Regina a pán František býva jeho súčasťou. „Ja s nimi spolupracujem, dávam do súťaže obrazy, teraz už aj moje perokresby," prezradil umelec, ktorého vášeň pre pohľadnice sa začala v roku 2008. V tom čase začal chodievať do Galanty a fotil si Neogotický kaštieľ v neopravenom stave. Vyrobil si fotografie ako vzor a začal podľa nich maľovať. „Napadlo mi, že nemusia to byť len obrazy, ale aj pohľadnice a magnetky. Povedal som si, že by som mohol osloviť starostov a primátorov s ponukou vytvárať pre ich mestá či dediny pamiatkový balíček – suveníry pre návštevy," zdôveril sa majster perokresby. V jeho tvorbe dominujú pamiatky, historické budovy, jeho pozornosti neuniknú ani cestné kríže či kostoly. „Svojou tvorbou chcem starším ľuďom pripomenúť ich mladšie roky a mladým zase priblížim, odkiaľ pochádzajú, čo všetko naši ľudia dokázali robiť, čo postavili z hliny, dreva, aby nezabúdali, odkiaľ pochádzajú a ani na to, kam má ich cesta viesť," vyjadril svoje pocity František Tóth. Svoje jedinečné pohľadnice či obrazy vytvára perom, tušom a používa pritom aj husacie, kačacie i holubie pierka a taktiež aj rôzne druhy konárov. Hovorí, že každý strom má inú tvrdosť, mäkkosť a vďaka nej obraz vynikne. Prečo sa pán František vlastne upísal originálnym pohľadniciam? „Pohľadnice robím preto, lebo ich už ľudia veľa rokov neposielajú. Mne sa veľmi páčila doba, keď sa posielali. Dnes už sú v kurze len tie meninové či narodeninové. Chcem pohľadnice dostať do povedomia, aby mladí ľudia videli, aké boli krásne.

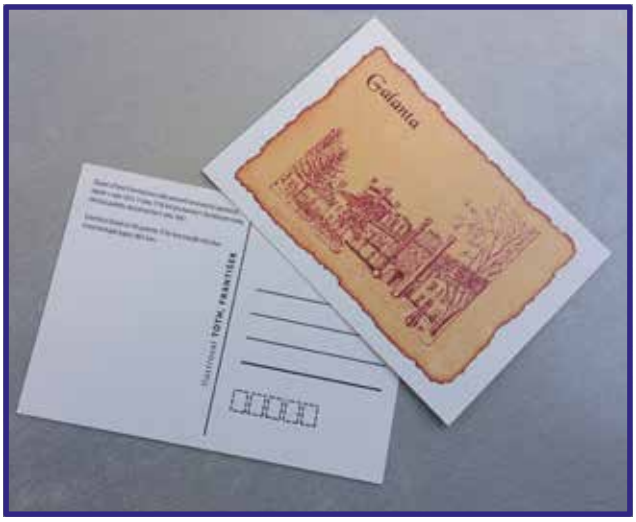

Šaliansky umelec tvrdí, že ho nebavia moderné „čmáranice" aj preto, že on sám je detailista, ktorý sa každé svoje dielo snaží dotvoriť do dokonalosti, chce dosiahnuť, aby pohľadnica ľudí zaujala. „Je to krása v malej podobe, chcem, aby si ľudia všimli krásu, ktorá vyznieva na pohľadniciach alebo obrazoch," uviedol František Tóth. Vytvorenie malého detailného diela iste nie je jednoduchá záležitosť, ako dlho trvá? „No, dlho... Najprv idem na vybrané miesto, odfotím si ho zo všetkých strán, urobím si veľký celok, švenkujem, urobím si veľké, malé detaily. Vytvorenie obrazu mi trvá týždeň alebo desať dní. Z neho si potom urobím pohľadnicu," špecifikoval pán František, ktorý sa umeniu perokresby nevzdal ani na dôchodku. Vtedy mal na neho aj najviac času. „Mal som dobrých kamarátov, medzi nimi aj Eda Kukana. On sa ma na dôchodku pýtal, že prečo som bol zváračom a nevenoval som sa maľovaniu a či nechcem rozvíjať svoje umenie. Zasmial som sa, že hádam v mojich rokoch nepôjdem študovať? Lenže... v hlave mi to potom mlelo, že čo by som nešiel, veď tam nie je matematika ani fyzika. Zapísal som sa do ZUŠ v Šali na všetky druhy umenia," priblížil šaliansky umelec. František Tóth sa napokon vo svojej šesťdesiatke vybral do školských lavíc, kde študoval päť rokov a školu úspešne ukončil. Nepovažuje sa síce za akademického umelca, ale ani za amatéra. Ako povedal, hodiny mu dávali sochári i grafici, od ktorých všeličo pochytil. Napokon sa teda sen stal skutočnosťou. A čo pánovi Františkovi prináša táto záľuba? „Nie je to koníček, ale kôň. Zaberie mi to veľmi veľa času. Raz, keď mal mať v Maďarsku výstavu svojich diel, ktorá mala byť o týždeň, dostal sa ku knižke o histórii toho mesta a v priebehu týždňa vytvoril 16 obrazov. V talóne má i veľké sady obrazov Cyril a Metod, Veľkomoravskí králi a kniežatá, Ľudovít Štúr a Adela Ostrolúcka, sv. Gorazd. Každoročne vystavuje na rôznych podujatiach, je členom Farebnej palety, Art Nitra a je aj jedným zo zakladateľov šalianskeho Terra Wag klubu. Pre umelca zo Šale je to splnený sen, pre pani manželku vraj veľká záťaž. „Najprv ma veľmi podporovala, potom už toho bolo veľmi veľa. Bývam v byte, kde sme mali vždy poriadok, ale ja som jej zničil mojím umením nervy," dodáva umelec s úsmevom. Pani manželka je na neho iste hrdá, aj keď majú z bytu ateliér.

Pán František Tóth sa zo všetkého najradšej venuje perokresbe, ktorú robí málo ľudí. Nestretol sa často s obrazmi, ktoré boli vytvorené takýmto štýlom. Najviac ho ovplyvnil Albrecht Dürer a jeho Apokalypsa. „Povedal som si, že chcem robiť niečo jedinečné. Veľa výtvarníkov sa venuje olejomaľbe, akvarelom i kresbám, ale perokresbe len málokto," dodáva šaliansky umelec.

- R -

Spolok Slovákov z Maďarska oslávil 25. výročie svojho založenia.

Kultúrno-spoločenské stretnutie **„Držme spolu nielen koreňmi...“** sa uskutočnilo 30. 9. 2023 v Dome kultúry v Galante. Podujatia sa zúčastnilo takmer 200 účastníkov. Naše stretnutie poctili svojou prítomnosťou aj predstavitelia našich partnerských organizácií ako Spolok Slovákov z Bulharska, Rumunska, Juhoslávie, ale aj predstavitelia Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku a Únie slovenských organizácií v Maďarsku. S históriou vzniku a stručným prierezom činnosti Spolku za uplynulých 25 rokov nás oboznámil spoluzakladateľ Spolku Miško Hronec. Po príhovoroch hostí vystúpil tanečný folklórny súbor Komlóš zo Slovenského Komlóša. 25 rokov v živote človeka predstavuje jednu generáciu. 25 rokov v živote Spolku je dôvodom na rekapituláciu. To bol jeden z dôvodov oceniť ľudí a organizácie, ktorí sa veľkou mierou zaslúžili o zveľaďovanie kultúry patriacej dolnozemským Slovákom. Medzi ocenenými bolo aj mesto Galanta či zakladajúci člen nášho Spolu Ing. Michal Hronec. Z Komlóša prišli napiecť dolnozemské „kvasienke“ pani Venerčanová s manželom a pani Bacovská, pochutnali sme si aj na pravej dolnozemskej klobáse. Na akcii sme pokrstili dve nové knihy z pera Michala Hronca. V sprievodnom programe za Združenie pre genealogický výskum dolnozemských Slovákov Karol Rebro a Zlatica Domanovská vytvorili pre prítomných záujemcov vyše 30 rodokmeňov.

Kultúrno-spoločenské podujatie s hudobnou produkciou skupiny Dušana Fóku pokračovalo družným posedením a tanečnou zábavou až do neskorých večerných hodín.

Ďakujeme mestu Galanta, že finančne podporilo náš projekt.

Eva Kmeťová
predsedníčka Spolku Slovákov
z Maďarska na Slovensku

Projekt Zelená škola na SBG v Galante

Téma klimatickej krízy je každým dňom medzi žiakmi rozšírenejšia. Pojmy ako uhlíková stopa a globálne otepľovanie sa pomaly stávajú zaužívanými. Dôvodom sú práve študentské práce, pretože, či už povinné alebo dobrovoľné, informujú o danej problematike jazykom rovesníkov. Záujem o riešenie environmentálnych problémov prejavili aj žiaci Súkromného bilingválneho gymnázia v Galante. Spolu s mentormi Mgr. Monikou Kopáčikovou a Ing. Jozefom Vincem založili kolégium Zelenej školy.

O Zelenej škole

Zelená škola je program, ktorý umožňuje žiakom materských, základných, stredných a špeciálnych škôl vzdelávať sa v kolégiom zvolenej oblasti a teóriu aj aplikovať do praktického riešenia problémov. Výber pozostáva zo siedmich rôznych tém: Voda, Odpad, Energia, Potraviny, Zelené obstarávanie a úradovanie, Zeleň a ochrana prírody a Doprava a ovzdušie. Gymnazisti si zvolili práve tému Vody.

Naše ciele

V rámci našej hlavnej témy sme si určili dva veľké ciele. Prvý je znížiť celkovú spotrebu vody o 10 % do mája 2024 a druhý bol vymeniť 100 % momentálne používaných čistiacich prostriedkov za prostriedky s certifikovaným označením EKO do júna 2023. Pri splnení našich cieľov nám pomáhajú aktivity, ktoré sme naplánovali pri tvorbe Environmentálneho akčného plánu.

Aktivity

Aktivity sú rôznorodé. Na väčšine pracuje iba kolégium Zelenej školy, ale sme vždy vďační za pomoc od ostatných žiakov. Zopár sa nám už pilnou prácou podarilo splniť – vytvorili sme bylinkové záhony, vymenili sme perlátory a tiež splachovače na toaletách. Bylinky zo záhonov sme vysušili a vyrábame z nich vlastné čaje, ktorých predaj nám pomôže financovať ostatné aktivity. Rovnakú taktiku sme využili aj pri predávaní koláčikov, vyzbierané peniaze použijeme na jeden z najväčších pripravovaných projektov.

Ide o náučný program EKOFESTIVAL. Jeho cieľom je vzdelávať a upovedomiť žiakov z rôznych prostredí o klimatickej kríze so zameraním na vodu. V rámci tejto akcie plánujeme úvodný festival na našej škole a neskôr plánujeme realizovať návštevy žiakov nielen základných, ale aj materských škôl a hravou formou im odovzdať vedomosti o vode, a tiež o tom, ako ňou šetriť. Rozhodli sme sa pre metodicky komplexné úlohy, ktoré sú náročnosťou prispôsobené jednotlivým vekovým kategóriám. Pre mladšie vekové kategórie pripravujeme divadelné predstavenie na tému kolobeh vody. Myslíme si, že žiakov druhého stupňa základných škôl zaujme skôr adrenalínová hra Escape Room. Dúfame, že naše aktivity zaujmú deti natoľko, že sa téme environmentalistiky budú venovať aj mimo vyučovacieho procesu.

Alexandra Kučáková, Natália Takáčová

V Základnej škole s materskou školou v Šoporni v októbri oslávili jej okrúhle jubileum

Žiaci už naplno zarezávajú v školských laviciach. Letné prázdniny majú len v spomienkach. Čo sa podarilo počas uplynulého školského roka či v priebehu leta zmodernizovať v Základnej škole s materskou školou v Šoporni a ako oslávili 50. výročie otvorenia školy? O tom nám porozprávala jej riaditeľka **PaedDr. Eva Kabrhelová (na snímke)**.

Dva mesiace prázdnin zväčša bývajú v školách najvyťaženejšími, čo sa modernizácie týka. Personál zariaďuje všetko tak, aby sa žiaci v septembri mohli vrátiť do vynovených priestorov. Tak ako v priebehu školského roka, aj počas leta sú dôležití i nepedagogickí zamestnanci, ktorí usilovne upratujú, čistia a umývajú všetko, čo je potrebné. V šoporniankom školskom zariadení majú vynovenú knižnicu, kuchyňu, oddychové

zóny, odborné i počítačové učebne aj dopravné ihrisko s autíčkami, kolobežkami a dopravnými značkami. „Od roku 2024 budú môcť aj naši žiaci využívať počas celého roka multifunkčnú ľadovú plochu v zimnej prevádzke na zimné športy a zvyšok roka na letné kolektívne športy. V predmete Technika využívajú cvičnú kuchynku," priblížila riaditeľka školy. Ako v šopornianskej škole odštartovali nový školský rok? Uskutočnili sa v objektoch pred jeho začiatkom rekonštrukcie, modernizácie? „Pred začiatkom školského roka sme zrealizovali dôležité rekonštrukcie menšieho rozmeru. Podarilo sa nám vymeniť svetlá v zostávajúcich triedach, vybudovali sme jazykovú učebňu, zakúpili interaktívne tabule tam, kde nám ešte chýbali, a povymieňali poškodené dvere v rámci materiálového vybavenia," priblížila riaditeľka PaedDr. Eva Kabrhelová. Na niektoré opravy získali financie v rámci projektu, niečo doplatili z vlastného školského rozpočtu, s niečím pomohol zriaďovateľ. Podávajú projekty na výzvy a sú v nich celkom úspešní. Plány do budúcna majú veľké. Potrebujú zrenovovať šatňu a povymieňať ešte pôvodné rozvody plynu, elektriny a podlahové krytiny na chodbách. Podľa pani riaditeľky sa aj vo vyučovacom procese niečo mení. „V tomto školskom roku sme zaviedli v prvom ročníku vyučovanie anglického jazyka a v druhom ročníku vyučovanie informatiky. A taktiež sme otvorili jedno oddelenie anglického ŠKD," uviedla riaditeľka školy. Najmä pani učiteľky v prvých ročníkoch majú toho na pleciach naloženého viac. Za sebou majú nadviazanie spolupráce s rodičmi a deťmi, ktoré sa adaptovali na nové školské prostredie. Aj vďaka finančnej pomoci pána starostu Mgr. Adriána Macha, ktorý prispel na pomôcky pre prvákov, sa im bude dýchať ľahšie. V šopornianskej vzdelávacej inštitúcii uskutočnili aj personálne zmeny v rámci pedagogického kolektívu. „Máme nové učiteľky aj pedagogické asistentky. Pre potreby žiakov máme k dispozícii školskú psychologičku aj špeciálnu pedagogičku. Sú nápomocné žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami," priblížila PaedDr. Eva Kabrhelová, podľa ktorej majú veľa žiakov s

týmito potrebami a privítali by vyšší počet členov inkluzívneho a podporného tímu. V škole disponujú aj štyrmi oddeleniami školského klubu pre 104 žiakov. Zo šopornianskej školy v minulom školskom roku odišlo 34 deviatakov, 3 žiaci navštevujú osemročné gymnáziá a jazykové školy, z nižších ročníkov skončilo 5 žiakov a z iných škôl k nim nastúpilo 17 žiakov. V septembri k nim nastúpilo 35 prvákov. V základnej škole s materskou školou úzko spolupracujú s obecným úradom. Riaditeľka spoluprácu hodnotí ako veľmi dobrú, doplnila: „Obecný úrad ako náš zriaďovateľ nám vychádza v ústrety, či už po materiálnej alebo po finančnej stránke." Žiaci zase svojím kultúrnym programom vystupujú na rôznych obecných podujatiach a prezentujú tak svoje talenty a nadania. Vo štvrtok 19. októbra 2023 sa v šopornianskej základnej škole konali veľké oslavy. „Pedagógovia aj nepedagogickí zamestnanci, súčasní i tí, ktorí odišli do dôchodku, žiaci aj pozvaní hostia si spoločne pripomenuli okrúhle výročie školy. Jej brány sa otvorili pred päťdesiatimi rokmi, v roku 1973. Súčasťou slávnostného dňa bol Deň otvorených dverí pre rodičov a priateľov školy, ktorý sa konal v dopoludňajších hodinách. Oslavy pokračovali Slávnostnou akadémiou žiakov ZŠ s MŠ a jej absolventov. Sprievodnými akciami boli rôzne výstavky v priestoroch školy. Všetci strávili príjemné chvíle v škole pri spomienkach i plánoch do budúcna. Škole, žiakom i pedagógom prajeme všetko najlepšie a veľa úspechov do ďalšej päťdesiatky..." zaželala PaedDr. Eva Kabrhelová.

Bc. Zlatica Gregorová

Eva - Optika Šaľa

- vyhotovíme okuliare na mieru z rôznych druhov materiálov
- opravy okuliarov
- doplnky: púzdra, retiazky, utierky, lupy, mikroskopy...

po - pia: 8,00 - 12,00 – 13,00 - 16,30
Pázmánya 16,; tel.: 031-771 69 16

Pri výmene vodičských preukazov nezabudnite na dôležité dokumenty

Ak ste vlastníkmi ružových vodičských preukazov, zbystrite pozornosť. V určitých prípadoch potrebujete k výmene vodičáku aj psychotesty a lekársku prehliadku. Je to paradox a európsky unikát. Na Slovensku v súčasnosti platí až 5 druhov vodičských preukazov. Ak ste vlastníkom ružovej papierovej kartičky zaliatej v plastovej fólii, pozor. Ide o vodičské preukazy, ktoré boli vydávané od vzniku Slovenskej republiky do apríla 2004 a ich platnosť je iba do konca roka 2023. Vodičské preukazy boli považované za neobmedzené, nakoľko na nich nebol uvedený dátum platnosti. Pre niektorých vodičov však nestačí pri výmene predložiť len starý vodičský preukaz a doklad totožnosti. V niektorých prípadoch je potrebné pri výmene vodičského preukazu predložiť aj osvedčenie o zdravotnej a psychickej spôsobilosti vodiča. Vyžaduje sa to v prípade, ak je vodič aj držiteľom oprávnenia na riadenie nákladných vozidiel, kamiónov či autobusov. Vodiči nad 65 rokov musia mať potvrdenie o tom, že si môžu sadnúť za volant. Takúto prehliadku u lekára musia absolvovať v pravidelných intervaloch. Pravidelným lekárskym prehliadkam každých 5 rokov a po dosiahnutí veku 65 rokov každé dva roky sú povinní podrobiť sa vodiči, ktorí sú držiteľmi vodičského preukazu Slovenskej republiky a ktorí vedú motorové vozidlo skupiny C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D a DE. Ostatní vodiči, ktorí sú držiteľmi vodičského preukazu Slovenskej republiky a ktorí dovŕšili vek 65 rokov, sú povinní podrobiť sa pravidelným lekárskym prehliadkam každých 5 rokov. Osvedčenie o psychickej spôsobilosti predloží vodič len vtedy, ak je držiteľom oprávnenia na riadenie nákladných áut, kamiónov či autobusov. Ak osvedčenia vodič nepredloží, platnosť oprávnenia na tieto vozidlá mu skončí. Na novom doklade tak bude mať pri daných skupinách uvedený dátum konca platnosti totožný s dátumom žiadosti o nový vodičský preukaz. Psychická spôsobilosť sa posudzuje psychologickým vyšetrením. Psychickú spôsobilosť posudzuje psychológ s certifikátom na certifikovanú činnosť dopravná psychológia. Ďalšou skupinou preukazov, ktorým bol dodatočne stanovený dátum platnosti, sú novšie verzie preukazov, na ktorých tiež nie je uvedený dátum platnosti. Sú to preukazy, ktoré boli vydané v období medzi 1. májom 2004 a 18. januárom 2013. Týmto platnosť vyprší 31. decembra 2032, teda o 10 rokov. O ich výmenu je ale možné požiadať aj skôr. Výmena vodičského preukazu je nielen povinná, ale ušetrí vám aj peniaze z rodinného rozpočtu. Ak vás totiž zastaví kontrola, tak za jazdu s vodičským preukazom, ktorému vypršala platnosť, dostanete pokutu 50 eur v blokovom konaní, v správnom konaní až do výšky 100 eur, eventuálne vás čaká správne konanie.

- R -

Galantský a Šaliansky Žurnál - *regionálny časopis pre okresy Šaľa a Galanta.*

Prezentačný, exkluzívny, informačný a reklamný časopis firiem, súkromných spoločností, štátnych inštitúcií, škôl, samospráv a osobností regiónu

e-mail: gszurnal@gmail.com; www.zurnaly.sk; tel.: 0903 516 499; ročník XXVII.

VYDÁVA: Alena JAŠŠOVÁ - Vydavateľstvo **"HELENA",** Dolná 5, Šaľa, IČO: 34644237, časopis registrovaný pod č.: EV 3497/09, ISSN 1339-1933 ● **Šéfredaktorka:** Mgr. Alena JAŠŠOVÁ, promovaná žurnalistka, **mobil: 0903/516 499** ● Grafická príprava: **Peter Orbán - Zoxó Press**, zoxo@zoxo.sk ● INZERCIA: **denne, č. tel.: 0903 516 499, dohodou.** ● Pri opakovaní inzerátu - výrazná zľava. ● Farebná inzercia - informácie v redakcii. Redakcia si vyhradzuje právo krátenia príspevkov. ● Názory opýtaných a ďalších občanov, ktorí poskytujú informácie do periodika, nemusia byť totožné s názormi vydavateľstva a NEMOŽNO ich teda spájať. Časopis odzrkadľuje postoje, názory čitateľov a ďalších občanov, v súlade s ich právom na slobodný prejav a poskytuje im len tlačový priestor na vyjadrenie svojich myšlienok. Vydavateľ neznáša prípadné právne, resp. trestné následky, ktoré by mohli svojimi názormi, či prejavmi spôsobiť inej osobe, skupine osôb, organizácii. Každý prispievateľ- občan je na uvedené riziko upozornený, čím sa vydavateľstvo chráni pred prípadnou občianskoprávnou a trestnoprávnou zodpovednosťou za následky, ktoré by mohol občan, dopisovateľ, svojou výpoveďou, názorom, listom, či inou informáciou spôsobiť inej osobe, či skupine osôb, organizácii. Prípadné náhrady za škody (znevážením dobrého mena, urážka na cti) spôsobené vyjadrením občianskeho názoru na problém, postoj, si dotknutý subjekt preto nemôže uplatňovať voči vydavateľstvu. Jedine v tom prípade, že by tento názor vyjadril pracovník vydavateľstva.
Vychádza dvojmesačne, v prípade potreby aj mimoriadne vydania. /**Toto číslo vyšlo: 10. novembra 2023.**

Milovníci histórie Patrik a Richard odhalili v Seredi Panskú ľadovňu s úžasnými nálezmi

Archeologické nálezy z Panskej ľadovne 2023,
archív Patrik Eckert a Richard Hričovský

vľavo Richard Hričovský a Patrik Eckert,
archív Patrik Eckert a Richard Hričovský

V meste Sereď sa ukrýva klenot v podobe kaštieľa. Historický objekt vznikol prestavbou časti opevnenia niekdajšieho Šintavského vodného hradu, o ktorom prvé písomné zmienky pochádzajú z roku 1177. Bol protitureckou pevnosťou s bastiónovým obranným systémom a najmä vďaka bezprostrednej blízkosti rieky Váh mal hrad výbornú strategickú polohu, ležal na významnej obchodnej Českej ceste. Medzi významných majiteľov Šintavského hradu od roku 1523 patrili Thurzovci, ktorí hrad prebudovali na renesančnú pevnosť a okrem iných ho vlastnili aj Esterházyovci. Tí pevnosť v 17. storočí prestavali na barokový a po čase na klasicistický kaštieľ. Jeho majiteľkou v 19. storočí bola Angelica d´Alsace de Hennin a od roku 1912 patrila táto historická nehnuteľnosť aj s anglickým parkom barónovi Ohrensteinovi, ktorého rodina však kvôli pozemkovej reforme o kaštieľ prišla. Vo vojnovom období bol kaštieľ spustošený. Neskôr v rozsiahlom objekte sídlil okresný výbor, hudobná škola, svoje miesto tu mala aj divadelná sála či vináreň, známe seredské kapely tu skúšali svoj repertoár. Neskôr kaštieľ osirel a chátral až do roku 1984. Vtedy sa stal hlavným záujmom archeológov, ktorí vďaka výskumu získali množstvo cenných nálezov, ktoré sú umiestnené v Mestskom múzeu Sereď. Táto zaujímavá inštitúcia vznikla v roku 2004 najmä vďaka iniciatíve pána Júliusa Matisa z Občianskeho združenia Vodný hrad. V múzeu sa nachádza ústredná expozícia Šintavského vodného hradu aj s archeologickými nálezmi, pochádzajúcimi zo spomínaného výskumu. Seredské múzeum od jeho vzniku navštevovalo množstvo domácich obyvateľov a taktiež si ho obľúbila aj mládež.

Pán učiteľ Mgr. Aurel Gregor

K osvete a vrúcnemu vzťahu detí k histórii svojho mesta a okolia významne prispieval aj nezabudnuteľný pán učiteľ Mgr. Aurel Gregor. Vzácny, úžasný človek, dlhoročný aktívny člen OZ Vodný hrad, ktorý roky dobrovoľne pomáhal pri podujatiach združenia aj mestského múzea a neúnavne a s láskou vodieval svojich žiakov na prehliadky expozícií. K týmto žiakom patril aj Patrik Eckert, ktorého obdiv k histórii sme v múzeu nemohli prehliadnuť. Málokedy vidieť v mladom človeku toľko zanietenia a zvedavosti ohľadom histórie. Našťastie, táto skvelá vlastnosť Patrikovi zostala dodnes a svojej záľuby sa nevzdal. Spolu s Richardom Hričovským sa v lete 2023 pustili do výskumu Panskej ľadovne v parku Seredského kaštieľa. Záujem o históriu v Patrikovi vzbudila prababka, od ktorej sa dozvedel mnoho zaujímavých faktov, najmä ho zaujímalo obdobie II. sv. vojny. „Prvý popud bol, že sa idem venovať viac dejepisu. Avšak to, čo sme sa učili v škole, a to, čo mi hovorili doma, akosi nekorešpondovalo. A tak som hľadal pravdu hlbšie a začal som sa histórii venovať viac, a to aj vďaka kolektívu Mestského múzea v Seredi a najmä pánovi Matisovi," spomína si Patrik Eckert. Postupne získal vedomosti aj o Šintavskom hrade a Seredskom kaštieli. Patrik uviedol, že kaštieľsky park navštívil už ako šiestak v rámci branného cvičenia, keď tam so spolužiakmi hrali futbal. Jeho zvedavosť odvtedy nemala hraníc. Ani počas strednej školy mu to nedalo a zisťoval si informácie o hrade, kaštieli aj o poľnom lazarete, ktorý sa v ňom počas vojny nachádzal. „Nápadom pozrieť sa do útrob ľadovne sme sa začali zaoberať vlani. Vtedy som sa zveril

Archeologické nálezy z Panskej ľadovne 2023, archív Patrik Eckert a Richard Hričovský

Rišovi Hričovskému z OZ Seredské nábrežie s tým, aby sme sa pustili do výkopových prác na miestach, kde by sa mala nachádzať Panská ľadovňa, a on súhlasil, aby sme začali s výskumom. V júni tohto roka sme už aj začali kopať. Predtým sme sa však so žiadosťou obrátili na Krajský pamiatkový úrad Trnava a Mestský úrad v Seredi a získali povolenie k výkopovým prácam," objasnil Patrik.

Richard Hričovský sa históriou začal zaoberať tiež už dávnejšie. Od roku 2019 sa venuje aj zbieraniu pohľadníc i **zbieraniu rozmanitých historických artefaktov.**

Ľadovňa kedysi slúžila na uskladňovanie mäsa z ulovených zvierat a iných potravín. Bolo to ideálne miesto vďaka neustálemu chladu, ktorý zabezpečila hĺbka zeme aj ľadové kryhy z blízkeho Váhu. Kompetentní pracovníci z Mestského úradu v Seredi sa postarali o odvoz sute z preosievania zeminy na mieste tohto nálezu. Pri výskume sa však Patrik aj Richard snažia čo najviac robiť svojpomocne, nechcú prenášať finančné nároky na mesto alebo sponzorov. Aj keď práve sponzori by takto mohli získať sympatickú reklamu... Pri výskume postupovali obaja aktéri šikovne, z miesta náleziska vyniesli ručne mnoho kubíkov zeminy denne. A prvé nálezy na seba nedali dlho čakať. Boli spojené s II. sv. vojnou, kedy sa všetok nepotrebný zdravotnícky materiál likvidoval zavážaním zeminy na inkriminované miesto. V poľnom lazarete pôsobil seredský lekár Viliam Kratochvíla, ktorý chorých ošetroval. Patrik s Rišom uviedli, že v zasypanej jame – ľadovni našli veľa zdravotníckych nálezov. „Boli to ampule s rôznymi látkami, čepeľ zo skalpela, množstvo chirurgického šitia. To bolo zalievané v sklenených ampuliach, takže je dochované v dobrom stave dodnes. To, čo nedokázali v minulosti zlikvidovať, nahádzali do zeme," potvrdili svorne archeologickí nadšenci. Archeologické nálezy pochádzajú z viacerých etáp. „Iný typ sme našli na schodisku a v technickej miestnosti a celkom iný typ nálezov sme objavili na povrchu ľadovne. Keď sme odobrali 50–70 cm vrstvy zeme, našli sme kachlice z interiéru kaštieľa z vojnového obdobia, v spodnej časti sme našli stavebné prvky zo Šintavského hradu aj kaštieľa ako madlá, časti okeníc, tehly a pod.," vymenoval Patrik. Ako prezradili hlavní aktéri zaujímavého výskumu, nedávno zameriavali ľadovňu kvôli jej prestrešeniu. To je nutné urobiť pred zimným obdobím kvôli zachovaniu odhaleného muriva. V archeologickom výskume v tejto časti parku plánujú pokračovať budúci rok spolu s archeológom. „Ten zmapuje všetky nálezy a bude sa robiť aj sondáž. Nálezy po identifikácii a prípadnom zreštaurovaní poputujú zrejme do múzea a svoje miesto by mali neskôr nájsť v expozícii, ktorá bude vytvorená priamo v interiéri Seredského kaštieľa," objasnil Patrik Eckert. Vďaka zvedavosti, trpezlivosti aj manuálnej zručnosti oboch nadšencov po rokoch uzreli svetlo sveta ďalšie zaujímavé archeologické nálezy, dokazujúce históriu Šintavského hradu aj Seredského kaštieľa. Chalani sú nadšení o to viac, že sa im podarilo odkryť jednu z mála zachovaných podzemných ľadovní a tiež sú pyšní na nájdenie nálezov z obdobia II. sv. vojny a Šintavského hradu. „Je za nami kus práce a stále stojíme na začiatku niečoho, čo by mohlo mesto Sereď posunúť vpred. Táto obyčajne neobyčajná jama potrebuje viac takých nadšencov, ako sme my dvaja," dodal Richard Hričovský. Niet čo dodať, obom chalanom sa podaril husársky kúsok. Sú strojcami a hlavnými aktérmi hodnotného výskumu, vďaka ktorému odhalili nálezy spred takmer 80 rokov, čo iste pozdvihne, ale aj podporí nielen historicky významné mesto Sereď v ďalšom rozvoji cestovného ruchu.

Panská ľadovňa miesto archeologického výskumu Sereď, foto ZG

Bc. Zlatica Gregorová

Historické okienko z galantsko-šalianskeho regiónu

Československé légie v šaliansko-galantskom regióne

Píše: podplukovník v. v. Ing. Ondrej Urban, predseda Zväzu vojakov SR – klubu Sereď

1. svetová vojna priniesla veľa utrpenia. Porážka Rakúska-Uhorska však umožnila vznik Československej republiky. Česi a Slováci bojovali za Rakúsko-Uhorsko udatne, o čom svedčia napríklad správy o hrdinskom pôsobení 72. bratislavského pešieho pluku a 13. honvédskeho pešieho pluku v Slovenských novinách v januári 1915 a prinášali nemalé obete. Na území Slovenska podlie-

Obrázky ze Slovenska.

„Maďarskou rytířskost" do pravého světla staví zpráva „Českého Slova", které 24. prosince píše: „16. prosince Maďaři obstřelovali železniční stanici v Seredi (Prešpurská stol.) v pravé poledne, kdy vědělí, že na stanici je mnoho civilního obyvatelstva, obzvláště žen. V týž den odpoledne šla nedaleko polní cestou skupina venkovského pracujícího lidu, mužů, žen i dětí. Zatím zpozorovaly naše stráže, že uprostřed tohoto zástupu skrývá se asi patnáct mužů, ozbrojených puškami. Než naše stráže mohly zakročit, začali tito ozbrojenci, skrývajíce se za ženy a děti, střílet na naše stráž. Naší chlapci jsouce napadeni, odpověděli několika výstřely. Na místě srážky zůstal jeden muž zabit v zástupu od Maďarů ze zadu a dvě ženy těžce raněny, z nichž jedna cestou do Trnavy zemřela. Těžká zodpovědnost za tyto nevinné oběti padá na maďarské záškodníky-zbabělce."

Správa a maďarskom prepade Serede 16.12.1918 (Zdroj: Československý denník 1.4.1919, Digitálni knihovna MO ČR)

halo mobilizácii vyše 400 000 mužov. Z nich asi 69 700 zahynulo a takmer 62 000 bolo zmrzačených.

Po 28. októbri 1918 v Prahe a 30. októbri 1918 v Martine však nebola v Čechách a na Slovensku rovnaká situácii. V Čechách sa začala formovať nová moc, ale Slovenskom zmietali nepokoje. Velitelia vojenských jednotiek na Slovensku z väčšej časti zostali verní vláde v Budapešti, pre ktorú bolo akékoľvek odčlenenie sa Slovenska neprijateľné. Po štvorročnom vojnovom utrpení a pre maďarizačný útlak dochádzalo k ľudovým revoltám. Dav prepadával panské sídla, raboval obchody, kostoly. Karol Anton Medvecký vo svojom diele Slovenský prevrat, vydanom v rokoch 1930 – 1931, opisuje pomery, ktoré vtedy vládli na území Slovenska: „... Pred týmto dňom prišiel ku mne aj seredský farár, Vojtech Puchard, ukryť sa pred seredskými boľševikmi, lebo ho chceli zabiť. Tu sa rabovalo. Raboval skoro každý. Rabovku viedol cigán Michal Polák, posmešne „honvíd" nazvaný. Po obede mi domáci oznámili, že im honvíd-cigán, vodca rabovky povedal, že večer príde garda rabovníkov od Bučian rabovať na faru, a preto vraj radí, aby som na túto noc odišiel z

Zástava 39. čs. streleckého pluku vyzvedného

fary, lebo že si ma ctí, tým viacej, že som sa tak staral o jeho rodičov cez vojnu.... Hrozné časy nastali! Z ľudí akoby vyhynula láska k Bohu a blížnemu. Každý hľadel odrať iného. S ľuďmi sa muselo zachádzať v „rukavičkách"; niektorý hneď by sa bol chytil do bitky, hotový aj zabiť. Predstavenstvo málo znamenalo. Zákona nebolo, súdu, trestu nebolo. Každý chcel robiť, čo sa mu chcelo."

Replika pamätníka legionárov v Seredi, odhalená 26. októbra 2021 (archív Ondreja Urbana)

Československo prišlo do Serede s českými Sokolmi a slovenskými dobrovoľníkmi

Slovensko bolo treba vojensky obsadiť. Boli to najmä českí Sokoli, dobrovoľníci a legionári, ktorí namiesto návratu domov z frontu išli znova bojovať a zomierať na Slovensko. Skupina českých žandárov pod

Bojová zostava 33. streleckého pluku Doss Alto (zdroj: Vznik a vývoj československé legie v Italii, Digitální studovna MO ČR)

Veliteľ vysokomytskej stotiny kpt. Josef Ejem (zdroj: Třicátníci, sborník prací k desátému výročí bojů pěšího pluku 30 Aloise Jiráska, Digitální studovna MO ČR)

Veliteľ 33. pluku plk. Riccardo Barreca | Veliteľ 34. pluku plk. Enrico Gambi | Veliteľ 39. pluku plk. Egidio Macaluso

Taliansky veliteľia pluku 7. divízie čs légií v Taliansku (Zdroj: BEDNAŘÍK, František a Otakar VANĚK. V boj! Obrázková kronika československého revolučního hnutí v Itálii 1915-1918. Praha: Vyd. Za Svobodu, 1927. Dostupné z: https://www.digitalnikrabovna.cz

velením podplukovníka Hanačíka obsadila už 9. novembra 1918 Trnavu, ale 13. novembra musela po útoku maďarského obrneného vlaku pod velením námorného nadporučíka Viktora Heltaya, ktorého maďarská vláda vymenovala za komisára „pre udržovanie poriadku na Slovensku a obranu proti postupu Čechoslovákov", ustúpiť do Senice. Podľa maďarských novín Az Est z 27. novembra bol Heltay u vojakov ako veliteľ obľúbený, pretože im dovolil toľko rabovať, koľko mohli odniesť. Do Trnavy vyslala z Budapešti 400 námorníkov s delostreleckou batériou a 2 pešími rotami, do Serede a Leopoldova 3 roty s ďalšou batériou pod velením majora Bertalanffyho, okrem toho z Bratislavy do Trnavy prevelila 1 guľometnú rotu s delostreleckou batériou pod velením kapitána Gangela, do Leopoldova 2 roty, do Serede 260 členov maďarskej národnej gardy a 2 roty bývalého 32. pešieho pluku. Do Galanty boli na krytie železničnej trate Budapešť - Bratislava premiestnené 2 pešie roty a pol guľometnej roty bývalého pešieho pluku 32. Tieto maďarské sily bránili čs. vojenským silám v postupe až do 25. novembra 1918, kedy dobrovoľnícke vojenské jednotky z Čiech ako „asistenčná stotina" 30. streleckého pluku z Vysokého Mýta (6 dôstojníkov, 200 mužov a 4 guľomety) pod velením

nadporučíka v zálohe Josefa Ejema, sokolská stotina Podkrkonošskej župy z Jaroměře (5 dôstojníkov, 210 mužov, 4 guľomety) pod velením poručíka Františka Čápa, Sokolská dobrovoľnícka stotina zo Železného Brodu pod velením poručíka Filipa Kalfusa, stotina 11. streleckého pluku z Jičína (3 dôstojníci, 110 mužov a 2 guľomety), nymburská sokolská stotina (4 dôstojníci, 130 mužov a 2 guľomety) pod velením poručíka Jana Chaloupku s podporou slovenskej gardy, ktorá sa v meste vytvorila, opäť obsadili Trnavu. Potom sa postup československých vojsk smerom na Sereď znova zastavil na ďalšie dva týždne, pričom frontová línia sa ustálila tak, že Sereď po Horný Čepeň ovládali maďarskí vojaci, pričom do hájika pri kaplnke za Horným Čepeňom umiestnili svoje delostrelectvo a priestor od Trnavy po Siladice ovládali československí vojaci, vlakové spojenie Sereď – Siladice bolo prerušené a dochádzalo k stretom hliadok. 3. oddiel I. skupiny (trnavskej) po krátkom boji v hustej hmle obsadil 9. decembra v ranných hodinách Sereď. Od 10. decembra 1918 premenovaný na tzv. „Východočeský prápor" a disponoval 15 dôstojníkmi, 540 mužmi, 10 guľometmi a tvorili ho I. sokolská stotina Podkrkonošskej župy, Nymburská sokolská stotina a „Vysokomýtska" stotina 30. streleckého pluku. Veliteľom oddielu bol kapitán Richard Brunner. I. sokolská stotina Podkrkonošskej župy s Nymburskou sokolskou stotinou postupovala cez Farkašín (Vlčkovce), Vysokomýtska stotina prenikla do Serede cez Zavar, Brestovany a Šúrovce. Akcie sa zúčastnili aj slovenskí dobrovoľníci, ktorých v okolí organizoval kňaz a politik Ján Vanák, medzi nimi napríklad Ján Rybár a Michal Beno zo Serede. Akciu podporovala 2. čata 1. batérie 1. československého (pražského) poľného delostreleckého pluku s poľnými kanónmi vz. 17 kalibru 8 cm. Ako prvá delostrelecká jednotka bola 17. novembra 1918 vyslaná z Prahy na Slovensko, 9. decembra sa presunula k Seredi, a potom do Nitry, kde zaujala palebné postavenie na dvore bývalých honvédskych kasární. Maďari Sereď chvatom opustili, na stanici po nich nezostal jediný železničný vagón. Mesto bolo vyprázdnené, obchody zatvorené. Podarilo sa ukoristiť 2 delá, 6 guľometov, 23 debien šrapnelov a mnoho munície a pušiek. Na mieste zostali dvaja mŕtvi maďarskí vojaci, ostatných stihli Maďari vziať so sebou, straty mali aj československé vojská. Pri dobývaní Serede zahynul pešiak Jaroslav Tichý, rodák zo Židenic pri Brne a František Clivalkovič z Vyškova.

Prísaha československých legionárov v Ríme 24. mája 1918
(Zdroj: Antonín Navrátil - Andrea Graziani, Bratislava 1932, Digitální studovna Ministerstva obrany ČR)

Pplk. Rudolf Fabian, veliteľ 33. str. pluku Doss Alto
(Zdroj: Z bojů za svobodu vlasti, Digitální studovna MO ČR, Digitální knihovna Kramerius

Veliteľ 39. peš. pluku - výzvedného mjr. Jiří Jelínek padol dňa 20. júna 1919 v bojoch o Nové Zámky.
(Zdroj: Z bojov o južné Slovensko, Nové Zámky 1934, https://www.digitalnikniznica.cz)

Pamätník legionárom v Seredi odhalený 30.6.1929
(Zdroj: Ján Krasko - Obete pri obrane Slovenska 1919, Bratislava 1929, Digitální studovna MO ČR)

Východočeský prápor zostal v Seredi a vykonával strážnu službu (Vysokomýtska stotina vyčleňovala stálu stráž do Horného Čepeňa), vysielal hliadky do okolia, pričom obsadil Galantu. 13. decembra 1918 bol ustanovený národný výbor v Šoporni. Ten istý deň dostal nového veliteľa stotníka Vladimíra Lišku a rozkaz zúčastniť sa obsadzovania ďalších častí Slovenska. Obranu Serede prevzal III. (uherskohradišťský) prápor I. Moravského pluku pod velením stotníka v zálohe Františka Skývu. Medvecký opisuje jeden z maďarských útokov v tomto období: „16. decembra 1918 podnikli Maďari od Galanty zákerný útok na našu posádku v Seredi. Od Galanty ponáhľalo sa do Seredi vyše 40 Slovákov, robotníkov z Trenčianskej župy; medzi týchto násilne sa vplietli maďarskí vojaci a prinútili ženy, aby im niesli pušky. Keď sa priblížili k hliadkam stotiny slovenských dobrovoľníkov por. Kohutoviča, rozkázali Slovákom ľahnúť si na miesto paľbe najviacej vystavené. Sami sa však skryli za železničný násyp a začali strieľať. Za obeť tejto srážky padli traja, šiesti boli ranení, medzi nimi 4 ženy..." Prápor zostal v Seredi do 10. januára 1919, kedy ho vystriedala 9. stotina 34. streleckého pluku talianskych légií, povolaná z Galanty. Príslušníci práporu boli odzbrojení a prevezení do Brna a 12. januára bol prápor rozpustený, potom ako sa chceli pridať k rabovaniu.

Členovia Sokola v Podlibradoch nikujú 5.6.1919 do dobrovoľníckych jednotiek
(Zdroj Kronika II. pluku strážte svobody České Budějovice, Digitální studovna MO ČR)

Prichádzajú Československé légie z Talianska

25. decembra 1918 prevzal velenie československým vojskám na Slovensku od dovtedajšieho veliteľa plk. Schöbla taliansky generál Luigi Piccione, veliteľ zboru československých légií v Talianska, zloženého zo 6. divízie (31., 32., 35. čs. strelecký pluk a 6. delostrelecký pluk) a 7. divízie (33., 34. strelecký pluku, 39. výzvedný pluk, 7. delostrelecký pluk), ktorý dorazil na Slovensko. ktoré dorazili na Slovensko. Veliteľstvo 7. divízie sa premiestnilo 6. januára 1919 z Bratislavy do Galanty, kde zostalo do konca januára. Veliteľ divízie generál Boriani zveril dobytie Bratislavy 33. pešiemu pluku, ktorý neskôr dostal čestný názov pluk Doss Alto. Pluk obsadil Bratislavu 1. januára 1919 a po jej zaistení pokračoval obsadzovaním Žitného ostrova
34. strelecký pluk, neskôr s čestným názvom

pokračovanie na str. 18

Československý obrnený vlak v Slovenskom Mederi (Palárikovo)
(Zdroj: https://www.csol.cz/wp-content/uploads/2022/08/Legionarsky_smer_Slovensky_special_2019)

„Pluk strelca Jana Čapka“, začal 29. decembra 1918 presun z posádok, ktoré zaujal v Čechách po príchode z Talianska. 7. januára 1919 dorazil I. prápor cez Trenčín do Nových Zámkov a III. prápor cez Trnavu do Nitry. Do 10. januára 1919 zaujal pluk úsek demarkačnej línie Bielovce – Lučenec. 9. rota, ale zostala v Seredi namiesto rozpusteného uhersko-hradišťského práporu do 22. marca 1919, kedy odišla do Hlohovca.

39. výzvedný pluk sa presunul na Slovensko 31. decembra 1918 ako záloha jednotiek obsadzujúcich Bratislavu. 5. januára 1919 dostal rozkaz pokračovať v obsadzovaní smerom na Galantu, Šaľu a Nové Zámky. III. prápor pod velením rotmajstra Antonína Zemana sa do 17:00 hod. presunul po železnici do Galanty a strávil noc v stanici. Pretože sa rozšírila správa, že Maďari vyslali z Nových Zámkov pancierový vlak, bola trať zabarikádovaná a obsadená silnou hliadkou s guľometmi. Rozostavaným hliadkam pozdĺž trate sa podarilo prekvapiť skupinu ozbrojených civilistov, pokúšajúcich sa priblížiť. I. prápor rotmajstra Antonína Basla tiež dosiahol do večera Galantu a prenocoval vo vlaku. Keďže správy nasvedčovali, že treba očakávať boje, 6. januára sa presunul do Galanty aj II. prápor rotmajstra Emanuela Ambróža zo zálohy, aby podporoval III. prápor postupujúci v prvej línii. I. prápor sa vrátil do Veľkého Diosegu (Sládkovičovo) a postupoval cez Dunajskú Stredu na Komárno. Predsunutá hliadka III. práporu pod velením poručíka Koubu prenikla do Šale, kde spozorovala vojenský železničný transport v sile asi 200 mužov a celý prápor pod nepretržitou guľometnou paľbou dosiahol do večera dedinu Jazerný Ňáražd (Topoľnica), ktorej okolie do súmraku obsadili dve pešie roty. II. prápor dorazil 6. januára popoludní do Galanty, prenocoval tam a ráno 7. januára sa vydal za III. práporom do Šale. Silné prieskumné hliadky III. práporu posilnené guľometmi postupovali do Diakoviec, k železničnému mostu v Šali a pešiemu mostu severne od Šale. Maďarskí vojaci, obávajúc sa obchvatu, vypratali po krátkej prestrelke Diakovce i železničnú stanicu v Šali a stiahli sa k železničnému mostu, ktorý húževnato bránili guľometnou paľbou. Keď 11. rota prenikla až k mostu, pokúšali sa dôležitý most vyhodiť do povetria, ale poručík Rudolf Šárek s nepočetnou hliadkou im v tom zabránil. Podobne sa vyznamenal pri pešom moste poručík Karel Rozehnal. Prápor prešiel cez Váh a zmocnil sa dediny a železničnej stanice Trnovec nad Váhom. Do maďarskej ofenzívy na konci mája 1919 potom 39. výzvedný pluk pokrýval priestor Parkan (Štúrovo), Komárno.

Ofenzíva Maďarskej republiky rád

21. marca 1919 bola v Budapešti vyhlásená

Guľometníci talianskych légií na Slovensku. Vyzbrojení sú ľahkým guľometom Fiat-Revelli Modello 1914 kalibru 6,5 mm
(Zdroj: https://www.csol.cz/wp-content/uploads/2022/08/Legionarsky_smer_Slovensky_special_2019)

Prvý čs. veliteľ 34. str. pluku plk. Alois Hanzal (Zdroj: Jaroslav Němeček - Almanach pěšího pluku 34 "Střelce Jana Čapka", Hranice, 1928, na https://www.digitalniknihovna.cz)

komunistická Maďarská republika rád pod vedením vlády ľudových komisárov na čele s Bélom Kunom. Vybudovala silnú armádu a 20. mája 1919 spustila mohutnú ofenzívu s cieľom pripojiť územie Slovenska znova k Maďarsku. Po rýchlom preniknutí maďarského vojska hlboko do vnútrozemia Slovenska a vyhlásení Slovenská republika rád 16. júna v Prešove pripravil nový veliteľ československých vojsk francúzsky generál Maurice Pellé protiofenzívu. 11. júna 1919 bol II. prápor 33. streleckého pluku odoslaný z Bratislavy do Šurian a 16. až 24. júna sa zúčastnil bojov s úlohou brániť železničný uzol Šurany. III. prápor sa 17. júna presunul cez Galantu do Vrábiel. 21. júna sa aj veliteľstvo pluku premiestnilo do Šurian a vozatajstvo do Tvrdošoviec. 24. júna 1919 prišiel do Šurian aj I. prápor. Ten istý deň od 17:00 hod. začalo platiť na prímerie a maďarské vojská do 5. júla opustili Slovensko. 24. júna sa 33. strelecký pluk sústredil pri Šuranoch a 3. júla sa presunul k Bešeňovu, koncom júla do okolia Veľkého Krtíša a koncom augusta do Kremnice. 7. – 9. septembra 1919 odišiel do severných Čiech.

Do všeobecnej maďarskej ofenzívy mal 34. strelecký pluk dislokovaný I. a III prápor v Nových Zámkoch a II. prápor pri Bieloviach. Ten sa stiahol do Krupiny a neskôr bránil Novú Baňu. Zvyšné dva prápory po dobití Nových Zámkov maďarskou armádou 2. júna 1919 nekoordinovane ustupovali cez Šurany do Šale, kde sa ich veleniu podarilo zastaviť a dostali rozkaz sústrediť sa v Hlohovci. 6. júna sa z Hlohovca vrátili do Šale a Trnovca nad Váhom, začali postupovať na Nové Zámky, dobyli Tvrdošovce, Šurany a Slovenský Meder (Palárikovo) a 7. júna večer Nové Zámky. 9. júna sa sústredili v Nových Zámkoch a presunuli sa k Šuranom, aby čelili očakávanému maďarskému útoku od Levíc. 20. júna úspešne odrazili maďarský útok na Nové Zámky, počas ktorého zahynul novovymenovaný veliteľ 39. výzvedného pluku mjr. Jiří Jelínek. Po stiahnutí maďarských vojsk plnil 34. strelecký pluk úlohy v okolí Dudiniec, Šiah, neskôr Banskej Štiavnice a 10. – 15. septembra 1919 sa vrátil do Čiech

a rozmiestnil sa v priestore Liberec – Rumburk – Šluknov. V polovici februára 1920 sa však vrátil znova na Slovensko a zaujal tieto posádky: I. prápor v okolí Šale, II. prápor v okolí Galanty a III. prápor v okolí Diosegu. Od konca marca zabezpečoval pluk líniu pozdĺž toku Dunaja od Komárna po Bratislavu. 9. apríla 1920 odovzdal svoj úsek 39. výzvednému pluku a cez Dunajskú Stredu sa I. prápor presunul do Diosegu, veliteľstvo pluku do Serede a II. prápor najprv do Križovian a odtiaľ do Galanty, kde sa zlúčil s III. práporom, ktorý bol kvôli nízkemu stavu mužstva rozpustený. Pluk sa v tomto období okrem výcviku venoval aj telesnej a osvetovej výchove. Osvetový odbor štábneho oddielu 34. streleckého pluku usporiadal 12. júna divadelnú slávnosť v seredskom kine a 13. júna v zámockom parku v Galante, kde si 800 divákov mohlo pozrieť dve jednoaktovky od bývalého pobočníka generála Štefánika Ferdinanda Píseckého. 4. júla uskutočnil pluk verejné telocvičné vystúpenie v Diosegu. V druhej polovici júla 1920 bol 34. strelecký pluk zo Serede presunutý do priestoru Batizovce – Štrba a 28. augusta 1920 do definitívnej mierovej posádky Opavy.

III. prápor 39. výzvedného pluku v Parkane (Štúrove) čelil 30. mája 1919 maďarskému náporu a bol donútený ustúpiť do Nových Zámkov, a potom cez Šurany do Nitry. Keď sa maďarský predný voj po dobytí Nových Zámkov snažil postupovať s obrneným vlakom na Galantu, dva prápory 39. výzvedného pluku v Komárne pod velením s francúzskeho majora Bonneaua začali ráno 5. júna protiútok smerom na Chotín so zámerom pokračovať na Nové Zámky a 7. júna v súčinnosti s 34. streleckého pluku ich dobyli. Maďarské vojská sa do Galanty nedostali, a tak mohol český vojenský spravodajca, ktorý 20. júna 1919 sprevádzal francúzskeho generála Mittelhausera na ceste do Nových Zámkov, napísať, že po Galantu nespozoroval žiadne stopy, ktoré by nasvedčovali, že v blízkosti sa odohrávali také pohnuté udalosti (Z bojov o južné Slovensko: spomienky účastníkov, vydavateľstvo A. Szomolányiho, Nové Zámky, 1934). Po stiahnutí maďarských vojsk plnil pluk úlohy v okolí Veľkého Krtíša a Šiah. Koncom augusta 1919 sa presunul cez Banskú Štiavnicu do okolia Žiaru nad Hronom a 9. – 11. septembra odišiel zo Slovenska do Prahy.

Príslušníci 39. výzvedného pluku pochodujú Prahou
(Zdroj: https://www.csol.cz/wp-content/uploads/2022/08/Legionarsky_smer_Slovensky_special_2019)

Boje na území Slovenska od 2. novembra 1918 do 14. augusta 1919 si vyžiadali životy 861 príslušníkov československého vojska a ďalších 2 830 utrpelo zranenia. 1 960 mužov bolo nezvestných a neskôr boli vedení ako padlí. Celkové straty československej armády počas bojov na Slovensku tak dosiahli až 12%. Maďarská armáda udávala 450 padlých (straty tzv. červených gárd neboli vyčíslené), 3 691 maďarských vojakov bolo zranených.

Ako prejav vďaky bol pred Obecným domom v Seredi 30. júna 1929 slávnostne odhalený pomník padlým legionárom pri obrane Slovenska v roku 1919. Pomník zobrazoval legionára v rovnošate talianskych légií a bol dominantou Hlavného námestia a jedným zo symbolov Serede. V priebehu rokov 1958 – 1959 bol pred otvorením nového mosta cez Váh odstránený ako politicky nežiaduci. Socha legionára bola potom podľa spomienok pamätníka plukovníka v. v. Ing. Ladislava Kováčika uložená pri plote Starých kasární v Seredi. Koncom 60. rokov 20. storočia zmizla definitívne. Až po viac ako šiestich desaťročiach sa monument vrátil na svoje miesto pred Mestským úradom v Seredi vo forme repliky, ktorá bola slávnostne odhalená 26. októbra 2021.

Maďarský obrnený vlak
(Zdroj: Legionarsky_smer_Slovensky_special_2019 na https://www.csol.cz)

Béla Kun reční na zhromaždení robotníkov (Zdroj https://www.csol.cz/wp-content/uploads/2022/08/Legionarsky_smer_Slovensky_special_2019)

Pramene:

plukovník gštb. v. v. Zdeněk Ježek – Boj o Slovensko, Praha, 1928

Jiří Junek – Vysokomýtský 30. pěší pluk v bojích o Slovensko v letech 1918 – 1919, Okresní muzeum ve Vysokém Mýtě, 2002

Kapitán Řehoř Zapletal – Druhý čs. pěší pluk dobrovolnický, jeho organisace a činnost v rámci celkového přehledu vývoje naší armády v době obsazování Slovenska, 1928

Karel Trenkler - Válečné děje býv. pěšího pluku 21 čáslavského 1914-1919, Praha, 1936

Jaroslav Ryšavý – Kronika I. pluku stráže svobody, Praha - Karlín, 1938

Jaroslav Ryšavý – Kronika II. pluku stráže svobody České Budějovice, Praha - Karlín, 1947

Lukáš Kurka - Boje o Slovensko 1918-1919 ve vojenských kronikách, bakalářská práce, Univerzita Pardubice, 2009

Karol A. Medvecký – Slovenský prevrat, Sväzok III a IV, Bratislava, 1931

Jozef Hanák – Obsadenie Bratislavy 1918 - 1920, Vydavateľstvo PT, Bratislava, 2004

Štábní kapitán jezd. Štěpán Horský – Obsazování Slovenska čs. vojskem od listopadu 1918 do 20. března 1919, Vojenské rozhledy č. 12, prosinec 1934

Szomolányi A. - Z bojov o južné Slovensko (spomienky účastníkov), Nové Zámky, 1934

Pogorielov A. , Zimák J. - Vpád maďarských boľševikov na Slovensko v roku 1919 (Pamätný spis domáceho odboja), Slovenský chýrnik, Bratislava, 1936

Železnobrodská setnina na Slovensku, Zpravodaj léto 2012, www.zeleznybrod.cz

Václav Fryček – Pluk Doss-Alto, Knihovna památníku odboje svazek 45, 1926

Kapitán Jaroslav Němeček - Almanach pěšího pluku 34 „střelce Jana Čapka“ 1918-1928, vydaný k oslavám desítiletého výročí založení pluku, Hranice, 1928

Vojtěch Hanzal – Výzvědčíci v Italii a na Slovensku, Praha, 1928

Major delostřelectva Karel Kavena – Dějiny delostřeleckého pluku 1 Jana Žižky z Trocnova v ruské revoluci a ve vlasti, Praha, 1937

Třicátníci – sborník prací k desátému výročí boju pěšího pluku 30 Aloise Jiráska, Vysoké Mýto, 1929

Jaroslav Ryšavý – Zbroj v každé paži!, Věstník pluků Stráže svobody sokolských praporů, Ročník 1, č. 2 – 3, 7.4.1936

Pavel J. Kuthan - V těžkých dobách, Boje na Slovensku 1918 – 1919, Corona, Praha, 2010

František Bednařík - V boj! Obrázková kronika československého revolučního hnutí v Italii 1915-1918, Vyd. Za Svobodu, Praha 1927-1930 na https://www.digitalniknihovna.cz

Karel Pichlík - Československí legionáři 1914-1920, Mladá fronta, Praha, 1996

Redakcia Slovenského denníka - Slovenský rozchod s Maďarmi roku 1918, Bratislava, 1929

Ján Vanák - Spomienka na 1918, Roľnícke hlasy 25.12.1924 a 8.1.1925 na http://digitalna.kniznica.info

https://www.csol.cz/wp-content/uploads/2022/08/Legionarsky_smer_Slovensky_special_2019

coop JEDNOTA GALANTA

Vianočné prémie pre seniorov

VYHRAJTE 15 NÁKUPNÝCH POUKÁŽOK V HODNOTE 100 EUR

V termíne od **19. 10. 2023** do **15. 11. 2023** pri každom nákupe nad **10 eur** sa môžete zapojiť do súťaže tak, že na pokladničný bloček napíšete čitateľne kontaktné údaje v tvare: Vaše meno, priezvisko, vek, mesto alebo obec (kde bývate) a telefónne číslo. Zároveň musíte bloček podpísať a vhodiť do označenej urny v predajni. Súťaže sa môžu zúčastniť len zákazníci, ktorí v deň začiatku súťaže (19. 10. 2023) dosiahnu 60 a viac rokov.
Bližšie informácie o súťaži nájdete na stránke www.cjga.sk